

Lesbrief

Bejegening (Verpleegkundige)

Dit project maakt deel uit van de campagne DementieEnDan en is onder andere tot stand gekomen in samenwerking met:
ROC Midden Nederland, Koning Willem I College, ROC Mondriaan, MBO Utrecht en ROC Aventus

Auteurs:

Nicolet Destrée, Josephine van der Laan, Ilse Hartgers, Paul Bocken, Ceciel de Bruijn en Yvonne Vullingsh

Bejegening (Verpleegkundige)

Domein

Het mentale welbevinden van de cliënt als persoon

Clips

Clip 24 'Begeleiding van een woongroep', Clip 11 'Omgaan met vergeetachtigheid', Clip 15 'Afspraken maken', Clip 17 'Psychosociale interventies'

Toelichting

Clip 24: Begeleiding van een woongroep (5 min). In deze clip zien we een jonge begeleidster met een aantal cliënten tijdens en na de maaltijd. We zien hoe de begeleidster de cliënten aanspreekt en aanmoedigt. De begeleidster geeft in de clip ook uitleg en tips over de bejegening van haar cliënten.

Clip 11: Omgaan met vergeetachtigheid. In de clip zien we dat Mary Ann keer op keer gecorrigeerd wordt door haar man en wat voor een uitwerking dit op haar heeft

Clip 15: Afspraken maken (4 min). In de clip zien we hoe de echtgenoot van Mary Ann (cliënt met dementie) een afspraak met haar probeert te maken over wanneer hij haar weer zal bezoeken. We zien wat voor effect zijn manier van communiceren op de persoon met dementie heeft.

Clip 17: Psychosociale interventies (5 min) In deze film zien we een gespreksgroep voor een aantal mensen met dementie in verschillende fasen. De begeleidsters maken contact door middel van voorwerpen en het bespreken van bepaalde onderwerpen en gewoontes.

Beginsituatie

Verpleegkundige niveau 4, leerjaar 1

Vaardigheden

- contact maken met inachtneming van - nabijheid - hier en nu - korte zinnen - rustig praten- één onderwerp
- in de benadering aansluiten op wat er zich op dat moment afspeelt
- wederkerigheid in het contact zo lang mogelijk in stand houden en adequaat omgaan met het verloren gaan daarvan
- verschillende benaderingswijzen (ROB, Validation, PDL, Belevingsgerichte zorg, snoezelen) volgens afspraak hanteren
- bij verschillende benaderingswijzen de goede middelen kiezen en juist toepassen volgens aanwijzingen zorgleefplan
- benadering afstemmen op de levensgeschiedenis van de cliënt
- reminiscentie toepassen

Kenniselementen

- kennis van de verschillende benaderingswijzen (ROB, validation, PDL, belevingsgerichte zorg, snoezelen)
- kennis van regels voor communicatie met mensen met dementie
- kennis van reminiscentie
- kennis van PDL

Leerdoelen

- De student kan de bejegening afstemmen op de gesignaleerde behoefte bij cliënt met dementie en overige kernwaarden in de zorg.
- De student kan de eigen manier van bejegening uitleggen.

Werkvorm

- vragen beantwoorden bij clips
- presentatie 'Bejegening' bespreken
- rollenspel
  - opdracht 'Contact maken'
- opdracht 'PDL'

Hulpmiddelen

Presentatie 'Bejegening'

Bronnen

"De wondere wereld van dementie". B. Verbraeck, A. Van de Plaats ISBN: 9789035230194

Uitvoering opdracht 'Bejegening'

Bronnen

"De wondere wereld van dementie". B. Verbraeck, A. Van de Plaats ISBN:

9789035230194

www.stichtingpdl.nl

Vorbereiding

A. Bespreek met de docent hoe je vastlegt en laat zien dat je aan onderstaande opdrachten hebt gewerkt. Maak daar duidelijke afspraken over.

B. Bekijk de clip "Begeleiding van een woongroep". Observeer aan de hand van de volgende vragen:

1. Wat zegt de begeleidster over het stellen van vragen aan de bewoners? Wat doet het met de cliënt als deze steeds moet zeggen: "ik weet het niet meer"?
2. Let op hoe de begeleidster de bewoners probeert te 'verleiden' om mee te helpen de tafel af te ruimen. Hoe doet ze dat?
3. Hoe prijst de begeleidster de bewoners? Waarom is het belangrijk dat ze dit doet?
4. Wat is volgens jou het effect als je de bewoners nog gewoon "hun activiteiten van vroeger" kunt laten doen?
5. De begeleidster stelt bewoners vragen over vroeger (dit noemen wij "reminiscentie"). Waarom doet ze dit?
6. Bedenk enkele vragen die je nog meer zou kunnen stellen als jij de mensen daar aan tafel zou begeleiden.

Bespreek je antwoorden klassikaal na.

C. Bekijk nu de clip "Afspraken maken". Observeer aan de hand van de volgende vragen:

1. Mary Ann gaat voorgoed wonen op de 'Groenhof'. Haar echtgenoot komt haar gauw weer opzoeken: "morgen of overmorgen" geeft hij aan. Waarom denk je dat haar echtgenoot dit vage antwoord geeft? Hoe reageert Mary Ann hier op? Probeer eens te beschrijven wat er in haar omgaat. Wat wil het volgens jou zeggen, dat Mary Ann steeds weer die ene zelfde vraag stelt?
2. Hoe zou je de vraag 'wanneer kom je weer?' zo kunnen beantwoorden dat het zowel voor Mary Ann als voor haar echtgenoot goed te hanteren is?

Bespreek de antwoorden klassikaal na.

Instructie

A. Nabespreken voorbereidingsopdrachten

B. Presentatie

Bekijk en bespreek klassikaal de presentatie "Bejegening".

Verwerking

A. Rollenspel in drietallen:

Casus 'Contact maken met een cliënt met dementie'

In de presentatie staan aanwijzingen voor de communicatie met een cliënt met dementie.

Pas deze aanwijzingen toe in het volgende rollenspel:

Deel de groep op in drietallen met in elk drietal de rollen A, B en C.

A is de cliënt met dementie die moeilijk contact maakt. B is de zorgverlener en probeert contact te maken. C observeert of de aanwijzingen worden opgevolgd aan de hand van de hieronder genoemde criteria.

Casus 'Contact maken met een cliënt met dementie'

Situatie: Je bent zorgverlener op de afdeling kleinschalig wonen.

Je komt 's ochtends binnen bij Mevr. Arp om haar te begeleiden met douchen en aankleden. Het is bekend dat mevrouw een ochtendhumeur heeft en een hekel heeft aan douchen. Soms slaat zij zelfs om zich heen als mensen haar uit bed willen halen.

Maak een praatje met mevrouw en haal haar over om samen te beginnen met wassen en aankleden. Laat zien hoe je mevrouw benadert. Zorg dat er contact wordt gemaakt en bespreek - eerst in tweetallen en later klassikaal- wat er gebeurde en waardoor uiteindelijk contact ontstond.

Observatiecriteria :

1. Komt B dichtbij staan en noemt B de naam van de cliënt?
2. Maken A en B oogcontact, raakt de B persoon aan?
3. Praat B rustig, gebruikt B eenvoudige zinnen?
4. Gebruikt B geen dubbele informatie in 1 zin?
5. Praat B rustig en stelt B vragen simpel?
6. Laat B een onderwerp even rusten als het niet meteen lukt?
7. Vraagt B niet naar 'gisteren', 'vanochtend', 'daarstraks'?
8. Corrigeert B niet; sluit B aan bij de werkelijkheid van de cliënt?

Instructie

Bekijk klassikaal clip 17 'Psychosociale interventies'. Beantwoord de volgende vragen:

De begeleidsters hebben het onderwerp "carnaval" gekozen. Waarom is dat voor deze mensen een goed onderwerp?

Bedenk met elkaar onderwerpen die een goed gespreksthema opleveren voor mensen met dementie.

Bedenk ook voorwerpen die je zou kunnen gebruiken voor de gesprekken.

Verwerking

A. Gebruik de clip 'Omgaan met vergeetachtigheid'.

Je hebt geleerd dat het in een bepaald stadium van dementie niet goed werkt om iemand te corrigeren, maar dat het beter is om mee te gaan in de beleving van die persoon. Waarom is het beter om mee te gaan in de werkelijkheid van de cliënt?

De echtgenoot van Mary Ann verbetert haar een aantal keren. Wat is het effect op Mary Ann denk je?

Wat zou een oorzaak kunnen zijn van het gegeven dat meneer zijn echtgenote regelmatig verbetert?

Hieronder staan een aantal situaties beschreven die je kunt tegenkomen in de zorg voor mensen met dementie. Bedenk voor jezelf hoe jij in die situatie zou reageren - ervan uitgaande dat je zoveel mogelijk meegaat in de beleving van de persoon met dementie.

1. Wat zou je doen of zeggen tegen Mevrouw S. wanneer je, terwijl je haar slaapkamer binnenloopt, van haar hoort: "Ben jij Vera van school?". Mevrouw S. heeft al een paar uur alleen in haar kamer gezeten.
2. Je hebt net mijnheer R. zijn middageten gebracht en tegen hem gezegd dat je hoopt dat hij smakelijk zal eten. Hij roept je terug en zegt: "Ik kan dit niet opeten, er zit vergif in".
3. Wat zou je doen met mijnheer V. die juist de rits van zijn broek omlaag gedaan heeft, terwijl hij naast andere mensen in de recreatiezaal zit (hij is niet incontinent).
4. Mevrouw H. ziet dat er wat kinderen naar school lopen, terwijl ze uit het raam kijkt. Ze zegt tegen jou: "Ik vertel ze elke dag zich warm aan te kleden maar ze luisteren nooit. Ze vertikken het en wat moet ik nou toch met ze doen"?
5. Mijnheer S. – weduwnaar – probeert de voordeur uit te lopen. Je bent bezig hem tegen te houden. Hij vertelt je dat zijn vrouw thuis op hem zit te wachten en dat hij daarom onmiddellijk naar huis moet gaan. "Ze is ziek en heeft me nodig. Help me alseblieft hier uit te komen. Kun je niet inzien dat het onmenselijk is om me hier vast te houden, terwijl ze me zo hard nodig heeft".
6. Wat zou je doen als Mevrouw G. tegen jou zei, dat ze genoten had van jouw bezoek, maar dat je nu echt wel naar huis moet gaan, omdat haar kinderen zo uit school komen en ze nu eten wil gaan koken? Je was net van plan haar in bed te stoppen.

Bespreek dit na in de groep. Je kunt de situaties ook uitspelen in een rollenspel..

B. in groepjes van 4. Nodig: flap en stiften;

Je werkt op een afdeling met mensen in een vergevorderd stadium van dementie. Contact maken is erg moeilijk. Probeer met elkaar mogelijkheden te bedenken om

---

via de zintuigen contact te maken met de cliënt. Noteer jullie ideeën op flap.

Tip: kijk ook eens op YouTube:

- prikkelrijke interventies zie <http://youtu.be/0ftMqThd16Q>
- 'Paro helpt bejaarden' zie <http://youtu.be/a3r5VAwLSvk>
- Alzheimer Zintuigentuin 't Tuinpad: zie http://youtu.be/lo_mJ_Fej-0

C. 'Passiviteiten van het dagelijks leven' ook wel afgekort als PDL, is een methode, bestaande uit een complex van handelingen, voorzieningen en maatregelen dat bijdraagt aan optimale begeleiding, verzorging of verpleging van 'passieve' cliënten. Deze cliënten zijn niet in staat tot het verrichten van activiteiten en hebben daarmee niet meer de mogelijkheid om zelf actief mee te werken aan hun behandeling. Omdat deze passiviteit vaak leidt tot voorkeurshoudingen, afweerspanning en contracturen, zijn de doelen van PDL vooral het voorkomen van decubitus en contracturen, en het teweeg brengen van ontspanning.

Op deze wijze wordt gestreefd naar een optimaal leefklimaat voor passieve mensen in vele dagelijkse situaties zoals liggen, zitten, gewassen worden, gekleed worden, verschoond worden, en verplaatst worden.

Bekijk op internet in groepjes van 3 welke voorbeelden van PDL je kunt vinden.

Verwerk een paar goede voorbeelden in een 'mind map'. Voor de nabespreking ervan:

- hang de 'mind maps' op.
- bespreek deze met elkaar.
- ga op zoek naar verschillen en overeenkomsten tussen de 'mind maps'.

Tips: kijk ook op

www.stichtingpdl.nl › Informatief

www.dementia.nl/benadering/pdl.html

www.btsg.nl/infobulletin/pdl.html

<http://www.ziekenverzorgende.nl/zv101/pdl.htm>

D. Als iemand dement is en verzorgd wordt door anderen, is het belangrijk om aan te sluiten bij wat iemand prettig vindt en bij wat iemand gewend is.

Beantwoord de volgende vraag voor jezelf op papier:

Hoe zou jij zelf verzorgd willen worden als je dement zou worden? Wat zijn jouw voorkeuren? Bedenk bij elk onderwerp jouw voorkeuren.

Hoe zou jij verzorgd willen worden?

- * bij het opstaan wil ik dat .....
- * naar bed gaan wil ik dat .....
- * bij douchen wil ik dat .....

-
- * bij mezelf wassen wil ik dat .....
  - * bij tandenpoetsen wil ik dat .....
  - * bij aankleden wil ik dat .....
  - * bij uitkleden wil ik dat .....
  - * bij ontbijten wil ik dat .....
  - * bij lunchen wil ik dat .....
  - * bij warm eten wil ik dat .....
  - * bij koffiedrinken wil ik dat .....
  - * bij drinken in het algemeen wil ik dat .....
  - * bij activiteiten wil ik dat .....
  - * bij hobby's wil ik dat .....
  - * bij muziek wil ik dat .....

Eindresultaat

Maak met de docent afspraken over hoe je vastlegt dat je aan het volgende hebt gewerkt:

- Ik kan mijn bejegening afstemmen op de gesignaleerde behoefte bij een cliënt met dementie en andere kernwaarden in de zorg.
- Ik kan mijn manier van bejegenen uitleggen.